

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Вискушенко Світлана Андріївна

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та перекладу ЖДУ імені Івана Франка

Переклад – це не проста та філігранна робота, тип спілкування з використанням, як мінімум, двох мов – тобто це різновид міжмовного спілкування. Переклад надає людям, які не володіють мовами один одного, можливість спілкуватись.

Таким чином, переклад виконує функцію міжмовного посередництва, тобто знаходиться між джерелом повідомлення і його реципієнтом. Однак існує різниця між міжмовним посередництвом і перекладом. Ця відмінність полягає у співвідношенні повідомлення мовою перекладу з повідомленням мови оригіналу, тобто з самим оригіналом. Таким чином, основним завданням перекладу є за допомогою мови перекладу створити будь-який текст, що розглядався б реципієнтами мови перекладу повноцінною заміною тексту оригіналу [1; 2; 3].

Переклад повинен відповідати тим завданням, які ставив перед собою автор тексту оригіналу, його намірам. Таку функціональну відповідність перекладу і тексту оригіналу можна назвати адекватністю перекладу.

Очевидно, що адекватність перекладу є головним критерієм його якості, невід'ємною умовою того, аби текст мовою перекладу взагалі визнавався перекладом. Звичайно, для перекладу важливим є те, що конкретно хотів сказати автор тексту оригіналу, та не менш важливим є і те, як саме це було сказано. Способи, використані автором для вираження своїх ідей, допомагають точніше оцінити комунікативну мету автора [3; 4; 5; 6].

Таким чином, якісний переклад повинен відповідати оригіналу не лише функціонально, але й змістовно та структурно. Відповідність перекладу тексту оригіналу зі збереженням структурних та змістових особливостей можна назвати еквівалентністю перекладу.

Еквівалентність перекладу вважається як максимально можливу лінгвістичну близькість тексту перекладу до тексту оригіналу. Така лінгвістична близькість може проявлятися як в усьому тексті, так і в окремих його елементах. Вважається, що адекватний переклад не завжди може дорівнювати поняттю «еквівалентний», так само еквівалентний переклад не завжди тотожний поняттю «адекватний» [3; 4; 5; 6].

Таким чином, переклад можна вважати успішним, якщо реципієнт вважає, що переклад повністю передає текст оригіналу, як з точки зору повноцінності його змісту, так і структури. Іншими словами, переклад є успішним, якщо реципієнти реагують на нього так само як би реагували на оригінал, якби знали мову оригінал.

Базовою задачею перекладача є вправне й вдале застосування різних перекладацьких трансформацій, щоб як найточніше передати задум автора та фундаментальне повідомлення тексту оригіналу. Основним завданням перекладача є вмiле використання різних перекладацьких трансформацій, щоб якнайточніше передати задум автора та ключове повідомлення тексту оригіналу.

Своєрiднiсть перекладу термiнологiчних одиниць зводиться до того, що провiдною передумовою забезпечення адекватностi є збереження в перекладi змiстовної точностi вихiдних одиниць, намагання добитися абсолютної iдентичностi понять, що виражаються термiнами вихiдної мови та мови перекладу.

При перекладi термiнiв виникають труднощi в доборi точного перекладацького вiдповiдника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Це зумовлено такими причинами: розходженнями в структурi термiнiв англiйської та української мов; багатозначнiстю i варiантнiстю вiдповiдникiв у перекладi, матерiальним проявом чого є полiсемiя, омонiмiя, синонiмiя, гiпонiмiя, антонiмiя; а також наявнiстю безеквiвалентної лексики [4; 6].

При перекладi термiнiв застосовуються весь спектр прийомiв, але все ж таки базовим прийомом вiдтворення термiнологiчних одиниць є переклад за допомогою лексичного еквiваленту. Еквiвалент – це стала лексична вiдповiднiсть, яка повнiстю вiдповiдає значенню iншомовного слова [4; 6].

Лексичними трансформацiями зазвичай послуговуються у тих випадках, коли у вихiдному тексті є термiни, якi мають iншу структурно-функцiональну органiзацiю у термiнологiї мови перекладу, або якi не функцiонують у мовi перекладу.

Лексико-семантичнi трансформацiї – спосiб передачi термiнологiчних одиниць iноземної мови, застосовуючи одиницi мови перекладу, значення яких не спiвпадає з вихiдними, але можуть бути виведенi логiчно.

Певна кiльнiсть проблем при перекладi фахових текстiв корелюється не лише з передачею певних термiнiв, а з вiдтворенням точного змiсту кожної фрази, що не завжди можна отримати за рахунок дослiвного перекладу. Здебiльшого у такому випадку потрiбно послуговуватися граматичними трансформацiями, якi полягають у змiнi структури речення пiд час роботи над перекладом згiдно з нормами мови перекладу.

Особливу групу складають лексико-граматичнi трансформацiї, за допомогою яких перетворюється i лексика, i синтаксичнi структури оригіналу [3; 6; 7; 8].

Трансформацiї часто вживаються у поєднаннi одна з одною i приймають при цьому природу змiшаних, скомпанованих трансформацiй. Використання трансформацiй робить текст оригіналу вiдповiдним норма i традицiям мови перекладу та сприяє досягненню максимальної зрозумiлостi перекладу.

Список літератури:

1. Бідненко Н. П. Науково-технічний переклад з англійської мови. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет Альфреда Нобеля, 2014. 243 с.
2. Кальниченко О.А., Черноватий Л.М. Енциклопедія перекладознавства. Handbook of Translation Studies. Т. 1. Вінниця : Нова Книга, 2020. 560 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2003. 165 с.
6. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
7. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 2000. 124 с.
8. Шпак В. К. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти: навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 310 с.